

CENTRALA POLSKICH
SZKÓŁ DOKSZTAŁCAJĄCYCH
W AMERYCE

POLISH SUPPLEMENTARY
SCHOOL COUNCIL OF AMERICA

3/2022

KWARTALNIK / QUARTERLY
DRUK ISSN 2470-6167
ONLINE ISSN 2470-6175
NAKLAD 300 EGZ.

Z teki Asystenta

DODATEK DO KWARTALNIKA ASYSTENT #27

Edukacja wczesnoszkolna

3

Zagadki o drzewach
Barbara Kosmowska

4

Rebusy
Aneta Matyszczyk

6

„W Krainie Solilandii”. Konspekt
lekcji dla kl. III na podstawie ćwiczeń
z „Polskich Niezapominajek”
moduł 39 – Bawmy się!
Aneta Matyszczyk

Język polski

9

„Kraj lat dziecińczych! On zawsze
zostanie święty i czysty, jak
pierwsze kochanie...”. Soplicowo
jako ideał małej ojczyzny.
Scenariusz zajęć języka polskiego
w szkole ponadpodstawowej
Kinga Mielczarek

Historia

13

„Żołnierze Wyklęci – wzór bohatera
i patriotyzmu”. Konspekt lekcji historii
Mariola Tarkowski

Geografia

17

Sieć rzeczna w Polsce.
Konspekt lekcji geografii
w szkole ponadpodstawowej
Dorota Nagórska

Katecheza

19

Dziesięć Przykazań Bożych.
Konspekt katechezy dla kl. III
Krzysztof Gospodarzec

Uczniowie piszą

22

Prace uczniów szkół polonijnych
nagrodzone w Międzynarodowym
Konkursie Literackim dla
Dzieci i Młodzieży „Twórcza
Polska i Polonia”, Ustka

Recenzje

26

W teatrze świata
Agnieszka Halubiec

Drodzy Czytelnicy!

W bieżącym dodatku do 27 numeru „Asystenta” znajdują Państwo zagadki i rebusy dla najmłodszych uczniów i scenariusz lekcji dla trzecioklasistów, w czasie której autorka zaprasza do Kopalni Soli w Wieliczce. W konspekcie wykorzystano ćwiczenia znajdujące w „Polskich niezapominajkach”.

Nauczyciele młodzieży mają do dyspozycji pomysł na lekcję języka polskiego w oparciu o „Pana Tadeusza”. Żołnierzom Wyklętym został poświęcony scenariusz zajęć historii. Na lekcji geografii dotyczącej „Sieci rzecznej w Polsce” uczniowie poznają główne dopływy Wisły i Odry, dowiedzą się, jakie znaczenie mają rzeki i ciekły wodne w życiu człowieka, sprawdzą swoje wiadomości, wypełniając kartę pracy.

Konspekt katechezy jest przeznaczony dla nauczycieli klas III. Lekcja jest poświęcona Dekalogowi i rozumieniu sensów przykazań.

W dziale „Uczniowie piszą” prezentujemy tym razem prozę laureatów Międzynarodowego Konkursu Literackiego dla Dzieci i Młodzieży „Twórcza Polska i Polonia”, który już trzykrotnie odbył się w Ustce. Autorami tekstów są uczniowie szkół polonijnych w Ameryce. Polecamy Państwu uwagę prace młodzieży, różne tematycznie, ale przepełnione emocjami.

Zachęcamy także do przeczytania recenzji Agnieszki Hałubiec, która rekomenduje odbiorcom trylogię Zuzanny Orlińskiej „Uczeń sztukmistrza”.

Zespół redakcyjny „Asystenta”

Redaktor naczelna
Renata Jujka

Redaktor prowadząca
Iwona Peruzińska

Redaktor ds. literackich
Barbara Kosmowska

Zespół redakcyjny
Aneta Matyszczyk, Elizabeth Laskowski

Oprawa graficzna, skład
Marta Burda / www.burdamarta.com

Korekta
Daniela Podlaska

Ilustracje
Marta Burda

Bank zdjęć
www.pixabay.com, www.unsplash.com,
www.polina.pl

Okładka książki
dzięki uprzejmości Wydawnictwa Literatura

Druk
PPU Boxpol Sp. z o.o., ul. Wiejska 28,
76-200 Słupsk, Polska, tel. +48 59 8424371,
e-mail: druk@boxpol.pl, www.boxpol.pl

Zamówienia
Wioletta Jusinska, wjusinska@yahoo.com,
119 Kingswood Dr Naugatuck, CT06770

Promocja
Aneta Matyszczyk

Wydawca
Centrala Polskich Szkół Doksztalujących
w Ameryce

Czasopismo „Asystent” wydaje Centrala
Polskich Szkół Doksztalujących
w Ameryce zgodnie z podjętą Uchwałą
w 2015 r., na mocy której powołano zespół
redakcyjny.

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych i zastrzega sobie prawo do redagowania, skracania i adiacji nadesłanych tekstów.

Materiały do numeru na I kwartał przyjmowane są do 15 stycznia, na II kwartał — do 15 kwietnia, na III kwartał — do 15 lipca, na IV kwartał — do 15 października.

Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń, zamieszczonych reklam i materiałów promocyjnych.

Opinie zawarte w nadesłanych tekstach są opiniami ich autorów i nie muszą odzwierciedlać stanowiska Zarządu CPSD.

Przedruki z kwartalnika „Asystent” dozwolone są wyłącznie za uprzednią pisemną zgodą Wydawcy.

 KANCELARIA PREZESA
RADY MINISTRÓW

Projekt finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach zadania publicznego dotyczącego pomocy Polonii i Polakom
za granicą. Umowa nr 512/DWPP/22.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Zagadki o drzewach

Barbara Kosmowska

1.

Jest pięknym drzewem,
przez dzieci lubianym,
Zwłaszcza jesienią,
gdyż daje nam... kasztany.

2.

Z jego owoców zbudujesz ludzika,
Jest ogromny i rośnie w dąbrowie.
To król drzew, więc jak się nazywa?
Na pewno bez trudu odpowiesz.

3.

Ma delikatną białą korę
I rosną pod nią kozaki.
To dama polskich lasów,
A więc... kto taki?

4.

Jest takie drzewo, kochane przez pszczoły
Gdy w lipcu kwitnie, to przylatują,
Biorą się śmiało do roboty –
a potem miód produkują!

Rebusy

Aneta Matyszczyk

1. Przeskakując co 2 literę, odkryjesz temat Rebusów-Zgadusów

P A O T L E S Z K U I L E P M W I R A C S F T J A D

2. Rozwiąż zagadki.

Jakie to miasto w kraju nad Wisłą,
gdzie z mleka owieczki zjesz pyszne oscypeczki?
W malowniczych górach jest ono schowane.
Czy już wiesz? Tak, to na pewno jest _____

Symbolem tego miasta są dwa koziołki,
które co dzień z miejskiego ratusza,
o tej samej porze wesoło trykają
i godzinę mieszkańcom oznajmają.
Zapraszam Cię do zwiedzania
wielkopolskiej stolicy, czyli do _____

Gdy na fali rozkołyszysz,
małą literą ją napiszesz,
a wielką, gdy o miasto chodzi.
I każdy się tutaj ze mną zgodzi.
Przestańmy więc domysły snuć
Bo chodzi tu o miasto _____

Biały orzeł to był znak.
Lech zbudował miasto,
gdzie mieszkał ten ptak.
Na terenach Wielkopolski
było pierwszą stolicą Polski.
Jest to _____

Miasto w północno-wschodniej Polsce.
Nazwę swą zawdzięcza
przepływającej przez nie rzece Białą.
Czysty – biały, strumień – stok,
radośnie Cię wita _____

3. Odgadnij rebusy

Przykład

Y=O +

B I A Ł O W I E Ź A

G +

--	--	--	--	--	--

Ń=NIA +

+ UŃ

--	--	--	--	--

RA +

--	--	--	--	--	--

Ń=NIN

--	--	--	--	--

KA +

+ Z

--	--	--	--	--	--

+

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

C +

--	--	--	--	--

SU +

EK=KI

--	--	--	--	--	--	--

O=A +

RĘKA = O

--	--	--	--	--	--	--	--	--

+ A +

A

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Połącz symbol miasta z jego nazwą

Warszawa

Gdańsk

Zakopane

Poznań

Wrocław

Hel

Kraków

5. Odgadnij bohaterów popularnych kreskówek związanych z miastami w Polsce.

W Pacanowie kozy kują, więc Koziołek, mądra głowa, błąka się po całym świecie, aby dojść do Pacanowa. Czy znasz przygody rezolutnego Koziołka _____?

W Bielsku Białej produkowana była słynna kreskówka, którą oglądało kilka pokoleń. Była to seria historyjek o Bolku i _____

Mały miś z „klapniętym uszkiem” jest symbolem miasta Łodzi, bo właśnie w tym mieście powstała jego bajkowa postać. Jest to miś _____?

„W Krainie Solilandii”. Konspekt lekcji dla kl. III na podstawie ćwiczeń z „Polskich Niezapominajek” moduł 39 – Bawmy się!

Aneta Matyszczyk

SOBOTNI BLOK LEKCYJNY: 90 MINUT

CELE POZNAWCZE:

Uczeń:

- pozna ciekawe miejsce w Polsce – Kopalnię Soli w Wieliczce,
- potrafi wymienić przykłady zastosowania soli przez człowieka,
- powtórzy zasady pisowni „ż” wymiennego na g, dz, z oraz ź,
- utrwali odmianę czasownika „móc”.

FORMY PRACY:

- indywidualna,
- grupowa,
- zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- wiersz: „Smoczek” Beaty Kołodziej <https://www.youtube.com/watch?v=JxOe8UN01bI>,
- film: „Skąd się wzięła sól w Polsce? Historia Kopalni Soli w Wieliczce” <https://www.youtube.com/watch?v=eCbYlOTb1mY>,
- film: wirtualna wycieczka po Kopalni Soli w Wieliczce <https://zpe.gov.pl/a/wirtualna-wycieczka-kopalnia-soli-w-wieliczce/DjBbITNC5>,
- zdjęcia, ilustracje przedstawiające krasnale w kopalni,
- koperty z zadaniami,
- mapa Polski,
- pierwszy rozdział książki „Pamiętnik wielickiego skrzata” Beaty Kołodziej pt. „Jajo solonia”,
- karta pracy.

MATERIAŁY DODATKOWE DO WYKORZYSTANIA NA LEKCJI:

- Bajkowe opowieści z krainy Solilandii – Skąd wzięła się sól w Wieliczce? Cz. 1 <https://www.youtube.com/watch?v=uaFkOF4EU64>
- Bajkowe opowieści z krainy Solilandii – Skąd wzięła się sól w Wieliczce? Cz. 2 <https://www.youtube.com/watch?v=N-LVRZ-0nc>
- Bajkowe opowieści z krainy Solilandii – Historia o soloniu – 2 min 40 sek. <https://www.youtube.com/watch?v=LUFVsv69ej4>
- Bajkowe opowieści z krainy Solilandii – Historia o soloniu: część 2 – 3 min 5 sek. <https://www.youtube.com/watch?v=t71mloidAke>

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel mówi uczniom, że w nocy odwiedziły ich klasę pewne małe stworzenia i zostały do rozwiązania zagadkę. Zadania ukryte są pod krzeselkami.

Uczniowie odnajdują we wskazanych miejscach koperty, w których znajdują się puzzle.

Uczniowie układają puzzle.

Nauczyciel prezentuje uczniom wiersz „Smoczek” Beaty Kołodziej.

<https://www.youtube.com/watch?v=JxOe8UN01bI>

Uczniowie odgadują temat lekcji – **W Krainie Solilandii**.

Część właściwa

1. Nauczyciel zaprasza uczniów do obejrzenia filmu „Skąd się wzięła sól w Polsce? Historia Kopalni Soli w Wieliczce”.

<https://www.youtube.com/watch?v=eCbYlOTb1mY>

Na podstawie obejrzanego materiału uczniowie wykonują zadanie. Karta pracy – zadanie 1.

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, skąd wzięła się nazwa Wieliczka.

Osada, w której wydobywano sól nazywana była Magnum Sal, co oznaczało Wielka Sól. Z czasem zaprzestano używać słowa Sól, a wyraz Wielka został przekształcony w nazwę Wieliczka.

Uczniowie odszukują na mapie Polski miasto Wieliczkę. Przygotowaną mapkę wklejają do zeszytu.

2. Nauczyciel prosi uczniów, aby otworzyli ćwiczenia „Polskie Niezapominajki” na s. 161 (<https://files.clickweb.home.pl/a3/d6/a3d6e4b8-a88c-4f93-84e-0-188c5d212c06.pdf>).

Uczniowie czytają tekst „Na słonko? Czy na słodko?” i odpowiadają na pytania.

3. Nauczyciel zaprasza uczniów na wirtualną wycieczkę po Kopalni Soli w Wieliczce.

<https://zpe.gov.pl/a/wirtualna-wycieczka-kopalnia-soli-w-wieliczce/DjBbITNC5>

4. Nauczyciel opowiada uczniom historyjkę o skrzatach. Skrzaty nazywane są dobrymi duszkami, ponieważ strzegą górników i pomagają im w pracy. Podobno pilnują także ukrytego w podziemiach solnego skarbu. Aby zobaczyć wszystkie krasnoludki, należy uważnie rozglądać się po podziemnej przestrzeni.

Nauczyciel proponuje uczniom zabawę w detektywa: muszą odnaleźć ukryte w klasie krasnale. Żeby do nich dotrzeć, najpierw powinni wykonać zadanie. Losują więc koperty, w których ukryte są zadania. Dobra odpowiedź lub wyjaśnienie reguły pozwalają odnaleźć krasnala. Wygrywa para, która odnajdzie najwięcej krasnali.

5. Nauczyciel zaprasza uczniów na wycieczkę po zakamarkach Solilandii.

Czyta im pierwszy rozdział książki „Pamiętnik wielickiego skrzata” Beaty Kołodziej, zatytułowany „Jajo solonia”.

W trakcie czytania dzieci poznają dobrego ducha kopalni – Skarbnika, a także przyjaznego Soliludka.

Praca domowa

Narysuj komiks (lub ilustrację) do przeczytanego pierwszego rozdziału książki.

KARTA PRACY NR 1

W Krainie Solilandii

Zadanie 1.

Uzupełnij brakujące miejsca w tekście wyrazami z ramki

głębiej	lat	długo	legendę
pieniędzy	labirynty	skarbów	patronką

Sól wydobywana z ziemi powstawała bardzo *długo*. Ta z Wieliczki ma prawie 14 milionów _____. Z czasem ludzie schodzili coraz _____, a kopalnie rozrastały się w podziemne _____. Górnicy przekazywali sobie _____ o książniczce Kindze, która potem już jako święta została ich _____. Sól stała się jednym z największych _____ Polski. Używano jej nie tylko do jedzenia, ale również zamiast _____.

Zadanie 2.

Zabawa w detektywa

Połącz wyrazy z kolumny A z kolumną B i uzupełnij ćwiczenie.

A	B
_____	_____
służyć	zamrozić
_____	_____
bieżnia	wstęga
_____	_____
zamrażarka	sługa
_____	_____
wstążka	kolega
_____	_____
dłużnik	biegać
_____	_____
koleżanka	pieniądze
_____	_____
pieniązek	dług

1. *służyć* bo *sługa*
2. bieżnia bo _____
3. _____ bo _____
4. _____ bo _____
5. _____ bo _____
6. _____ bo _____
7. _____ bo _____

Dokończ zdania.

1. *Małe rogi* to *różki*.
2. Mała noga to _____.
3. Wąska droga to _____.
4. Mały krąg to _____.

Odmień przez osoby czasownik móc. Dokończ według wzoru.

ja <i>mogę</i>	my <i>możemy</i>
ty	wy
ona	oni
on	one <i>mogą</i>
ono	

Co on robi? Połącz obrazek z odpowiedzią.

waży owoce wiąże krawat wiąże wstążkę wiąże pas waży się

wiąże krawat

„Kraj lat dziecińczych! On zawsze zostanie święty i czysty, jak pierwsze kochanie...”. Soplicowo jako ideał małej ojczyzny. Scenariusz zajęć języka polskiego w szkole ponadpodstawowej

Kinga Mielczarek

CZAS TRWANIA ZAJĘĆ: 90 MINUT

ZAŁOŻENIA OGÓLNE:

Przed zajęciami młodzież zapozna się z eposem narodowym „Pan Tadeusz” Adama Mickiewicza. Nauczyciel może również zachęcić uczniów do obejrzenia ekranizacji filmowej „Pana Tadeusza” w reżyserii Andrzeja Wajdy. Warto zwrócić uwagę na to, że romantyczni twórcy staropolską tradycję „małej ojczyzny” zderzyli z ówczesną kondycją Polski będącej pod zaborami. Polacy, którzy przez zaborców zostali pozbawieni państwowości, ideę „małej ojczyzny” podnieśli do rangi sacrum (kultywowanie regionalnych tradycji i obyczajów, krzewienie kultury polskiej). „Kraj lat dziecińczych”, choć często idealizowany, stał się symbolem tożsamości regionalnej i narodowej, podobnie jak mickiewiczowskie Soplicowo pełniące funkcję „centrum polskości”.

Lekcja ma na celu skłonić młodzież do przemyśleń związanych z krajem przodków, krajem lat dziecińczych. Będzie to również świetna okazja do wspólnych wspomnień i rozmów na temat ojczyzny ze starszymi członkami rodziny. Uczniowie mogą zaprosić na zajęcia nestorów rodu, którzy opowiedzą o swojej „małej ojczyźnie”. Mogą również wykonać prezentację multimedialną złożoną ze zdjęć z okolic, z których pochodzą, i które są bliskie ich sercu. Wartością dodatkową zajęć będą spotkania pokoleń, nostalgiczne wspomnienia i wszystko to, co kojarzy nam się z beztróskim, sielskim dzieciństwem – oczywiście w nawiązaniu do „Pana Tadeusza”.

W kontekście omawianego tematu warto zwrócić uwagę uczniów na współczesną sytuację w Europie (wojna na Ukrainie), przywołując słowa marszałka Józefa Piłsudskiego, że wolność nie jest nam dana raz na zawsze.

CELE GŁÓWNE:

- wyjaśnienie pochodzenia nazwy epoki,
- określenie czasu i miejsca akcji poematu,
- zapoznanie z sylwetką Adama Mickiewicza,
- ukazanie stosunku wieszczki do miejsca swojego dzieciństwa i młodości („Inwokacja”, „Epilog”),
- zwrócenie uwagi na sytuację polityczną ówczesnej Polski (zaborcy); położenie nacisku na wspomnienia wolnej ojczyzny, co miało przyczynić się do podniesienia na duchu rodaków,
- ukazanie Soplicowa jako Arkadii.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń:

- podaje ramy czasowe epoki,
- zna cechy gatunkowe eposu,
- omawia życie i twórczość Adama Mickiewicza,
- interpretuje „Pana Tadeusza” jako wyraz tęsknoty poety za ojczyzną,
- dokonuje interpretacji wydarzeń i miejsc w soplicowskiej scenarii.

ROZWIĄZANIA METODYCZNE:

Metody pracy:

- wykład aktywizujący,
- praca z tekstem,
- dyskusja,
- metoda problemowa,
- burza mózgów,
- wykorzystanie narzędzi TIK.

PRZEBIEG LEKCJI

- Chętne osoby przedstawiają przygotowaną prezentację multimedialną, np. na temat „Kraj moich przodków” czy

„Moja mała ojczyzna”.

- Nauczyciel wskazuje i omawia cechy gatunkowe eposu, prosząc uczniów o cytaty potwierdzające fakt, że utwór jest epopcją (karta pracy nr 1).
- Zwraca uwagę na wydarzenia w „Panu Tadeuszu”, które składają się na świat wyidealizowany i uporządkowany – zadaniem uczniów jest przywołanie innych wydarzeń (mogą być cytaty, mogą być kadry z filmu) niż te, które podczas lekcji wskazał nauczyciel (karta pracy nr 2).
- Ukazanie Soplicowa jako centrum polskości (Sędzia, który stoi na straży staropolskich tradycji, norm moralnych, kosmopolityzm Telimena i Hrabiego przeciwstawiony patriotyzmowi Tadeusza i Zosi, wojska, które niosą wolność itp.).
- Uczniowie opisują Nowogródzki przedstawioną w „Inwokacji” jako wzór „małej ojczyzny” – nauczyciel może posłużyć się kadrami z filmu Andrzeja Wajdy – zdjęcia filmowe ułatwią uczniom interpretację fragmentu (karta pracy nr 3).

Portret Mickiewicza autorstwa Joachima Lelewela, źródło: wikipedia.pl

Pan Tadeusz, 1834, tom I, strona tytułowa, źródło: wikipedia.pl

PODSUMOWANIE

Zadania podjęte przez uczniów podczas lekcji są doskonałą okazją do przemyśleń związanych z ideą „małej ojczyzny”, ideą wolności i tęsknotą za utraconą ojczyzną. Po zajęciach uczniowie na podstawie eposu narodowego potrafią wskazać cechy Soplicowa (małej ojczyzny) jako Arkadii: miejsca przyjaznego, dającego siłę przyszłym pokoleniom, będącego symbolem tradycji i bezpieczeństwa, stanowiącego podwalinę dla przyszłych pokoleń.

SPRAWDZENIE OSIĄGNIĘTYCH CELÓW

1. Dziś dowiedziałam/dowiedziałem się, że...
2. Dziś nauczyłam/nauczyłem się...
3. Zrozumiałam/zrozumiałem, że...
4. Zaskoczyło mnie...
5. Zdałam/zdałem sobie sprawę z...

KARTA PRACY NR 1

„Pan Tadeusz” jako epopcja narodowa

Ogólne cechy eposu	„Pan Tadeusz” jako epopcja – cytaty
Inwokacja do muzy/bóstwa z prośbą o natchnienie	
Sceny zbiorowe, batalistyczne	
Przedstawienie dziejów legendarnych lub historycznych bohaterów	
Tłem są wydarzenia historyczne/przetomowe dla danej społeczności narodowej	
Bohaterowie powiązani są ze środowiskiem społecznym i z jego obyczajowością	
W tekście odnajdujemy charakterystykę psychologiczną postaci	
Czyny bohaterów podlegają ocenie etycznej	
Narrator jest wszechobecny i obiektywny	
Realistyczny i drobiazgowy styl opisu (epicka rozlewność)	
Wysoki styl, bogactwo środków stylistycznych, porównania homeryckie	

KARTA PRACY NR 2

Soplicowo jako Arkadia

Miejsca, wydarzenia, przestrzeń	Cytaty potwierdzające arkadyjski wymiar Soplicowa
Dwór w Soplicowie (centrum polskości)	
Zamek Horeszków	
Sad i ogród – malowniczość	
Piękno przyrody (stońce, chmury, drzewa, grzyby)	
Tradycyjna etykieta szlachecka	

KARTA PRACY NR 3

Nowogródek symbolem „małej ojczyzny”

Obraz „małej ojczyzny” przywołany w „Inwokacji”	Nowogródek symbolem „małej ojczyzny” – cytaty
Pierwszeństwo natury nad cywilizacją – ład, harmonia	
Topos raju	
Arkadyjskość	
Opieka Matki Boskiej	
Ojczyzna jedna, jedyna	

„Żołnierze Wyklęci – wzór bohatera i patriotyzmu”. Konspekt lekcji historii

Mariola Tarkowski

CELE OGÓLNE:

- Zdobycie wiedzy historycznej o Żołnierzach Wyklętych/ Niezlomnych.
- Przypomnienie pojęć: *podziemie niepodległościowe, żołnierze wyklęci i niezłomni*.
- Zapoznanie się z działalnością powojennego podziemia.
- Przedstawienie genezy i znaczenia określenia Żołnierze Wyklęci.
- Poznanie najważniejszych bohaterów powojennego podziemia.

CELE KSZTAŁCĄCE:

- Nauczyciel analizuje i ocenia działalność władz komunistycznej Polski.
- Uczniowie doskonalią umiejętność pracy z mapą.
- Analizują teksty źródłowe.
- Wyciągają wnioski ze zgromadzonych informacji.

CELE WYCHOWAWCZE:

- Uczniowie dowiadują się, kogo i dlaczego nazywamy Żołnierzami Wyklętymi i dlaczego nigdy nie porzucili oni dążeń wolnościowych.
- Rozumieją tragizm działaczy podziemia niepodległościowego.

UCZEŃ:

- potrafi wymienić cechy bohatera,
- umie wyjaśnić, kim byli Żołnierze Wyklęci i dlaczego tak ich nazywano,
- potrafi opisać sytuację panującą w Polsce po zakończeniu II wojny światowej.

METODY PRACY:

- wykład,
- praca z mapą,

- rozmowa,
- praca z tekstem źródłowym,
- praca z materiałem filmowym,
- prezentacja slajdów wcześniej przygotowanych przez nauczyciela,
- zdjęcia Żołnierzy Wyklętych oraz ich symbole rozwieszone w klasie przed rozpoczęciem lekcji.

FORMY PRACY:

- indywidualna,
- zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- teksty źródłowe,
- mapy,
- materiały edukacyjne przygotowane przez Instytut Pamięci Narodowej:
- film edukacyjny: „Żołnierze wyklęci przez komunistów” <https://www.youtube.com/watch?v=WTfCW4XA4fc&t=557s>
- krótkie filmy pokazujące sylwetki wybranych bohaterów:
 - Danuta Siedzikówna ps. „Inka” <https://www.youtube.com/watch?v=yChrddUbyy0>
 - Zdzisław Broński ps. „Uskok” <https://www.youtube.com/watch?v=O3otkW61aJA>
 - Zygmunt Szendzielarz ps. „Łupaszka” https://www.youtube.com/watch?v=YZR4nITz_zk; https://www.youtube.com/watch?v=YZR4nITz_zk&feature=emb_title
 - Anatol Radziwonik ps. „Olech” <https://www.youtube.com/watch?v=gfOb8Iq7jAE>
 - Hieronim Dekutowski ps. „Zapora” <https://www.youtube.com/watch?v=EM31VkJGq55g>
 - Marian Bernaciak ps. „Orlik” <https://www.youtube.com/watch?v=srwVO8xnahA>
 - Mieczysław Dziemieszkiewicz ps. „Rój” https://www.youtube.com/watch?v=ydxYiX-AU2c&feature=emb_title

- Józef Franczak ps. „Laluś” https://www.youtube.com/watch?v=OCMh4afMzoA&feature=emb_title
- Ruta Czaplińska ps. „Ewa” https://www.youtube.com/watch?v=fF6gImSmX_s

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjne:

- powitanie uczniów,
- sprawdzenie listy obecności,
- przekazanie przez nauczyciela informacji związanych z przebiegiem zajęć,
- zapisanie tematu na tablicy.

Wstęp

Uczniowie zapisują temat w zeszytach, nauczyciel podaje kilka istotnych wyjaśnień dotyczących lekcji. Za pomocą prezentacji multimedialnej, zdjęć, mapy oraz tekstów źródłowych przypomina uczniom sytuację panującą w Polsce pod koniec II wojny światowej oraz po jej zakończeniu, a także przedstawia zasady funkcjonowania powojennego podziemia. Wyjaśnia, skąd się wzięła nazwa Żołnierze Wyklęci.

Część właściwa

Nauczyciel prowadzi z uczniami rozmowę, zadając następujące pytania:

- Kto to jest bohater? Jakie cechy powinien posiadać?
- Co to jest patriotyzm?

- Kim byli Żołnierze Wyklęci/ Niezłomni i w jakich organizacjach kontynuowali walkę niepodległościową po zakończeniu wojny?

- Kiedy obchodzimy święto Żołnierzy Wyklętych?

Po obejrzeniu materiałów edukacyjnych – filmów przygotowanych przez Instytut Pamięci Narodowej o wybranych bohaterach podziemia niepodległościowego – uczniowie prowadzą z nauczycielem dyskusję na temat tego, co zobaczyli. Starają się odpowiedzieć na pytania: Co łączyło te postacie? Jak mogą opisać ich postawę? Jakie elementy ich działalności mogłyby służyć nam dziś jako wzór do naśladowania?

PODSUMOWANIE

Nauczyciel wraz z uczniami dokonuje podsumowania lekcji za pomocą mapy myśli.

PRACA DOMOWA

Napisz pracę na temat: „Znając historię Żołnierzy Wyklętych, napisz, czy mógłbyś być jednym z nich? Uzasadnij swoją wypowiedź”.

Panteon – Mauzoleum Wyklętych-Niezłomnych, fot. Adrian Grycuk, źródło: wikipedia.pl

KARTA PRACY

Test: Żołnierze Wyklęci

1. Jaki pseudonim nosił Józef Kurasz?

- „Antek”
- „Ogień”
- „Bartek”
- „Nil”

2. Ostatnim żołnierzem polskiego podziemia antykomunistycznego i niepodległościowego był:

- Marian Bernaciak ps. „Orlik”
- Mieczysław Dziemieszkiewicz ps. „Rój”
- Zygmunt Szendzielarz ps. „Łupaszka”
- Józef Franczak ps. „Lalek”

3. Kiedy obchodzimy święto Żołnierzy Wyklętych?

- 1 marca
- 8 maja
- 20 stycznia
- 19 grudnia

4. Przyczyną śmierci Henryka Flame ps. Bartek był:

- Wypadek samochodowy
- Skrytobójczy zamach
- Postrzelony w lesie
- Samobójstwo

5. Podkreśl skróty nazw organizacji, które należały do komunistycznego aparatu bezpieczeństwa.

MO KBW NKWD AK UB

6. Wyjaśnij, dlaczego Żołnierze Wyklęci zdecydowali się nie składać broni po zakończeniu II wojny światowej?

7. Na podstawie filmu pt. „Żołnierze wyklęci przez komunistów” odpowiedz na pytania:

- Kto otrzymał informacje na szczoteczce do zębów?

- Ilu żołnierzy należało do podziemia niepodległościowego?

- Podaj imię i nazwisko oraz pseudonim ostatniego Żołnierza Wyklętego.

- Jak nazywał się dowódca Danuty Siedzikówny „Inki”?

- Co to jest „Łączka”?

ZAŁĄCZNIK

Zadaniem uczniów jest wycięcie zdjęć i przyklejenie ich na dużą kartkę papieru oraz dopasowanie imion i nazwisk do fotografii.

DANUTA SIEDZIKÓWNA ps. „INKA”	MIECZYŚLAW DZIEMIESZKIEWICZ ps. „RÓJ”
ZDZISŁAW BROŃSKI ps. „USKOK”	JÓZEF FRANCAK ps. „LALUŚ”
ANATOL RADZIWIŃNIK ps. „OLECH”	ZYGMUNT SZENDZIELARZ ps. „ŁUPASZKA”
HIERONIM DEKUTOWSKI ps. „ZAPORA”	RUTA CZAPLIŃSKA ps. „EWA”
MARIAN BERNACIAK ps. „ORLIK”	

Sieć rzeczna w Polsce. Konspekt lekcji geografii w szkole ponadpodstawowej

Dorota Nagórska

CEL GŁÓWNY:

Poznanie przez uczniów sieci rzecznej Polski oraz jej cech.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczeń zna:

- pojęcia: *system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście, dział wodny, bieg rzeki, podstawa erozyjna, erozja wgłębna, erozja wsteczna, erozja boczna, akumulacja, wodospad, dolina rzeczna, terasa, meander, starorzecze, zakole, ławica, delta, estuarium,*
- główne dopływy Wisły i Odry,
- nazwy i rodzaje ustrojów (reżimów) rzecznych,
- najważniejsze cechy sieci rzecznej Polski.

Uczeń wyjaśnia przyczyny:

- zmienności stanów wody w rzekach Polski w zależności od klimatu,
- asymetrii dorzeczy w Polsce,
- spływu rzek w kierunku NE.

Uczeń umie:

- wskazać na mapie Polski największe rzeki oraz kanały,
- wyznaczyć dział wodny dorzecza Wisły i Odry oraz rzek Północnego, Południowego i Środkowego,
- wskazać rzeki należące do zlewiska Morza Północnego (Odra i Iżera) oraz Morza Czarnego (Odra i Strwiąż),
- omówić znaczenie rzek i cieków wodnych w życiu człowieka.

METODY PRACY:

- podająca – wykład informacyjny,
- problemowo-operatywna – praca z mapą Polski, tekstem, zdjęciami, rysunkami i schematami,
- praktyczna – rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem mapy,
- programowa – praca z użyciem komputera.

FORMY PRACY:

- grupowa,
- indywidualna,
- zbiorowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- atlasy, podręczniki,
- karty pracy z zadaniami dla uczniów,
- mapy tematyczne,
- prezentacja multimedialna https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pp_3/353_1_zroznicowanie_srodowiska_przyrodniczego/pp3_1_06a.pdf

CZAS LEKCJI: 45 MINUT

PRZEBIEG LEKCJI

Czynności organizacyjne – 5 min

- powitanie uczniów,
- sprawdzenie listy obecności,
- przypomnienie najważniejszych wiadomości z ostatniej lekcji przez sprawdzenie pracy domowej,
- zapisanie tematu „Sieć rzeczna w Polsce” i wprowadzenie do niego uczniów.

Część właściwa – 35–38 min

- Uczniowie wykorzystując własną wiedzę oraz dostępne źródła informacji, w tym dostęp do Internetu, razem z nauczycielem powtarzają najważniejsze pojęcia związane z siecią hydrograficzną – 8 min.
- Następnie nauczyciel prosi ochotnika o podjęcie do mapy ściennej Polski i wskazanie dwóch największych rzek oraz kilku ich dopływów, ze szczególnym uwzględnieniem kierunku spływu rzek oraz rozbudowania prawych dopływów względem lewych – 5 min.
- Nauczyciel rozdaje kartę pracy każdemu uczniowi, ale wyraźnie zaznacza, że mogą współpracować w parach oraz korzystać z prezentacji multimedialnych, wykorzystując iPady. – 20 min.
- Na koniec lekcji zbiera do oceny losowo 10–12 kart pracy i zadaje uczniom pytania związane z omawianym zagadnieniem, oceniając dodatkowo osoby szczególnie aktywne – 5 min.

Praca domowa – 2–3 min

- Uczniowie dostają do domu zadanie: Zaplanuj gospodarcze wykorzystanie cieków wodnych w pobliżu miejsca zamieszkania.

KARTA PRACY

Zadanie 1

Na podstawie prezentacji multimedialnej oraz podręcznika wykreśl w tekście niewłaściwe informacje.

Polska znajduje się głównie w zlewisku Morza Bałtyckiego stanowiącym 99,7% / 88,4% powierzchni kraju. Z terenu Polski do tego zlewiska wody doprowadzane są przez następujące dorzecza:

- dorzecze Wisły zajmuje 55,7% / 59% powierzchni kraju – największe ze wszystkich,
- dorzecze Odry obejmuje 45,3% / 33,9% obszaru Polski,
- dorzecze rzek Przymorza 8,8% / 6,8% terytorium Polski,
- dorzecze Pregoty 4,2% / 4,9% terenu Polski,
- dorzecze Niemna 0,8% / 1,8% obszaru kraju.

Teren Polski leży również w zlewisku Morza Czarnego – 0,2% / 0,02% powierzchni kraju oraz zlewisku Morza Północnego – 0,1% / 1% terenu Polski.

Zadanie 2

Na poniższej mapie Polski zaznacz najważniejsze rzeki oraz wykreśl główne działy wodne.

Zadanie 3

Dokończ zdanie, zaznaczając poprawną odpowiedź.

Ustrój rzek w Polsce określa się jako:

- lodowcowo-roztopowy,
- deszczowo-śnieżny,
- śnieżno-lodowy,
- deszczowy.

Zadanie 4

Na podstawie dostępnych źródeł oraz własnej wiedzy wykreśl niepoprawne słowa dotyczące najważniejszych cechach sieci rzecznej Polski.

- układ głównych rzek ma kierunek równoleżnikowy/ południkowy,
- asymetria/ symetria dorzeczy 2 największych rzek,
- reżim deszczowy/ śnieżno-deszczowy zasilania,
- najwyższy/ najniższy wiosną i latem,
- najmniej/ największy jesienią i zimą,
- wykorzystanie/ niewykorzystanie przez rzeki pradolin polodowcowych,
- niskie/ wysokie działy wodne ułatwiające/ utrudniające budowę kanałów,
- gęsta/ rzadka sieć rzeczna.

Dziesięć Przykazań Bożych. Konspekt katechezy dla kl. III

Krzysztof Gospodarzec

LICZBA JEDNOSTEK LEKCYJNYCH: JEDNA GODZINA RELIGII W KLASIE 7

CEL GŁÓWNY:

Zapoznanie uczniów ze znaczeniem przykazań.

CELE OPERACYJNE:

- Uczeń rozumie sens poszczególnych przykazań.
- Poznaje podział przykazań na odnoszące się bezpośrednio do Pana Boga i do człowieka.

METODY PRACY:

- zabawa,
- prezentacja,
- ćwiczenia,
- praca z podręcznikiem.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

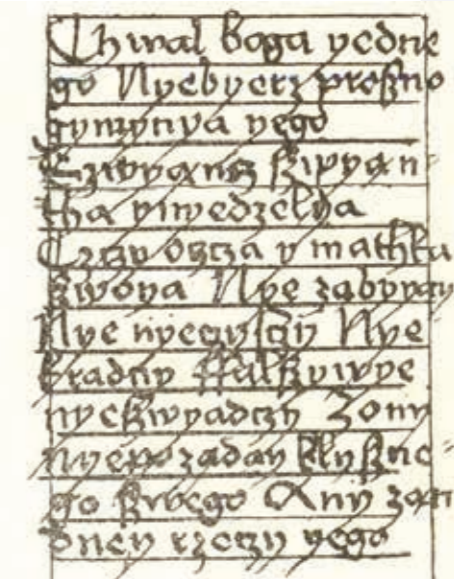
- prezentacja multimedialna,
- zdjęcia,
- rekwizyty.

PRZEBIEG LEKCJI

Część wstępna

Rozpoczynamy rozmowę z uczniami od tematu dotyczącego ruchu drogowego i podróżowania samochodem. Zadajemy im pytania związane z jazdą samochodem i prowadzamy na zagadnienie znaków drogowych. Następnie katecheta umieszcza na tablicy plansze ze znakami drogowymi lub pojedyncze znaki drogowe i zadaje kolejne pytania:

- Czy ktoś zna jakies znaki drogowe lub rozpoznaje te umieszczone na tablicy?
- Na co kierowca musi zwracać uwagę, chcąc dojechać bezpiecznie do celu?

Str. 108. Dziesięcioro Bożego Przykazania z w. XV.

Dziesięcioro Bożego Przykazania w języku polskim z XV, źródło: wikipedia.pl

- O czym informują nas te znaki?
- Co może się stać, kiedy kierowca nie zatrzyma się przed znakiem „STOP”?
- Czy znaki na drodze są ważne? Dlaczego?

Zabawa: wybieramy dwóch uczniów, ustawiamy ich obok siebie na środku klasy i wyznaczamy rolę kierowcy samochodu. Każdy z nich na sygnał katechety, np. obrazek/zdjęcie: zielone światło (lub słowo/hasło: zielone światło), symuluje jazdę samochodem, idąc normalnym krokiem do przodu, a na słowo: stop (lub znak stop) zatrzymuje się. Następnie ustawiamy uczniów tak, aby ich droga była skierowana do siebie prostopadle, jak na skrzyżowaniu. Na sygnał zielonego światła ruszają obaj, ale nie

włączamy sygnału czerwonego światła lub znaku: stop (aby nie doszło do kolizji, możemy uczniów powstrzymać przed zderzeniem). Kończymy zabawę, uświadamiając uczniom, jak ważne jest przestrzeganie znaków drogowych.

Część właściwa

- Przykazania uczą, jak należy postępować, aby kochać Boga i ludzi.** Pan Bóg dał nam Dziesięć Przykazań (Dekalog), bo nas kocha i chce nauczyć, jak mamy się zachowywać, aby żyć z Nim w przyjaźni. Przykazania są drogowskazami, które prowadzą nas do nieba. Chronią przed niebezpieczeństwem grzechu, tak jak znaki drogowe ostrzegają przed wypadkiem i jego skutkami.
- Czytanie fragmentu z Pisma Świętego** (Wj 20, 1–3, 7–8, 12, 17), który ukazuje Pana Boga przekazującego i objaśniającego przykazania.
- Krótkie omówienie znaczenia poszczególnych przykazań.** Po przeczytaniu fragmentu Pisma Świętego wyjaśniamy znaczenie każdego przykazania.
 - Pierwsze przykazanie: Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną – nakazuje miłowanie Pana Boga całym sercem. Nie wolno czcić innych bogów i bożków.
 - Drugie przykazanie: Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno. Zawsze powinniśmy mieć szacunek do imienia Bożego i nie możemy wymawiać go bez potrzeby, np. O Boże! zapomniałem zadania domowego. Powinniśmy natomiast wymawiać imię Boże w modlitwie, np. „Panie Boże/ Panie Jezu, bardzo Cię kocham”.
 - Trzecie przykazanie: Pamiętaj, abyś dzień święty święcił – dotyczy czczenia dni uznanych przez Boga i Kościół za święte. Siódmy dzień jest przeznaczony dla Boga: „Dlatego Pan pobłogosławił dzień szabat i wyróżnił go jako święty”. Przykazanie to wzywa nas do spotkania z Panem Bogiem w niedzielnej Eucharystii, a także do powstrzymania się od pracy w niedzielę – w ten sposób damy wyraz szacunku nie tylko dla pracy, ale i wypoczynku.
 - Czwarte przykazanie: Czcij ojca swego i matkę swoją. To przykazanie jest sformułowane bezwarunkowo. Pan Bóg nakazuje kochać, czcić i szanować rodziców, troszczyć się o nich i się nimi opiekować.
 - Piąte przykazanie: Nie zabijaj. Wzywa ono do szacunku dla życia każdego człowieka.
 - Szóste przykazanie (łączy się z dziesiątym): Nie cudzołóż. Broni godności człowieka i życia małżeńskiego. Pan Bóg chce, aby nasze serca, oczy i myśli były czyste, abyśmy np. nie oglądali złych obrazów, filmów, nie mieli złych myśli.
 - Siódme przykazanie (łączy się z dziewiątym): Nie kradnij. Jest to wezwanie do szanowania własności drugiego człowieka. Nie wolno przywłaszczać sobie mienia należącego

- do kogoś innego, także własności społecznej.
- Ósme przykazanie: Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu. Najkrócej mówiąc, to przykazanie nakazuje nam mówienie prawdy. Można je zapamiętać jako przykazanie: nie kłam.
- Wypełnianie przykazań wyrazem miłości do Pana Jezusa.** Po omówieniu przykazań czytamy jeszcze jeden fragment z Pisma Świętego, który mówi o przestrzeganiu przykazań w kontekście miłości do Pana Jezusa. „Jeżeli Mnie miłujecie, będziecie zachowywać moje przykazania” (J 14,15). Ukazujemy uczniom przykazania jako wyraz miłości, a nie tylko jako zakazy pewnych uczynków.
 - Praca z podręcznikiem.** Ćwiczenie w podręczniku dla uczniów.

Podsumowanie

Może mieć formę pytań i zabawy z przyklejaniem przykazań na tablicy według ich kolejności i porządku.

KARTA PRACY

- Ile jest przykazań Bożych?

- Które przykazania odnoszą się bezpośrednio do Pana Boga?

- Które przykazania odnoszą się do miłości człowieka?

- Które to przykazanie: Czcij ojca swego i matkę swoją?

- Jak brzmi przykazanie trzecie?

- Uczniowie otrzymują w kopertach zadanie do samodzielnego wykonania w klasie lub w domu. W kopercie znajduje się wycięta z papieru „kamienna tablica” z liczbami od 1–10 oraz przykazania – każde napisane na oddzielnym pasku papieru. Zadaniem uczniów jest przyklejenie przykazań w odpowiedniej kolejności.

Gerrit van Honthorst, Pokłon pasterzy, 1621, źródło: wikipedia.pl

Fresk: Jezus nauczający Apostołów, ok. XII w., źródło: wikipedia.pl

Pergamin z 1768 r. wykonany przez Jekuthiela Sofera wzorowany na Dekalogu z 1675 r. z Synagogi w Amsterdamie, źródło: wikipedia.pl

Prace uczniów szkół polonijnych nagrodzone w Międzynarodowym Konkursie Literackim dla Dzieci i Młodzieży „Twórcza Polska i Polonia”, Ustka

Anna Wolak z kl. VII Polskiej Szkoły Doksztalającej im. Aleksandra Janty-Polczyńskiego w Lakewood, NJ, USA

I miejsce w kategorii proza uczniów szkół polonijnych, klasy VII–VIII, Ustka 2021/2022

Ania czy Anna?

Moi rodzice są Polakami z krwi i kości. Pomimo że urodziłam się w USA, to w moich żyłach również płynie polska krew. Jako dziecko uczyłam się mówić, używając właśnie języka polskiego. Nawet bez jakichkolwiek testów genetycznych wiem, że jestem w stu procentach Polką. To właśnie po polsku zaczęłam najpierw uczyć się mówić, a potem też czytać i pisać. Jak łatwo można się domyślić, moi rodzice bardzo chcieli, aby ich dzieci miały popularne polskie imiona. Mój brat (Mateusz) i moja siostra (Beata) nawet pomogli wybrać moje imię.

Ania nie jest częstym imieniem w Ameryce. Pochodzi z języka hebrajskiego i oznacza 'łaskawa' lub 'miłosierna'. Jest to natomiast imię bardzo popularne w Polsce. Zapewne dlatego rodzice pomyśleli o tym, aby mi je nadać. Moi rodzice urodzili się i wychowali w Polsce. Przeprowadzili się do Ameryki dopiero po ślubie. W mojej polskiej szkole i na lekcjach religii poznałam co najmniej cztery inne Anie. W zwykłej szkole (amerykańskiej) nigdy jednak nie słyszałam o kimś z takim imieniem. Z kolei z imieniem Anna sprawa ma się wręcz przeciwnie. Słyszałam je wiele razy i jestem pewna, że wielu moich kolegów też. W mojej polskiej szkole większość ludzi mówi do mnie Ania, nawet panie nauczycielki wolą używać tego zdrobnienia.

Skąd się wzięło moje imię? Moja rodzina podeszła do tego bardzo demokratycznie. Każde z rodziców napisało listę ulubionych imion dla dziewczynek i dla chłopców, nie wiedząc, co druga osoba umieściła na swojej liście. Potem wspólnie przejrzyli oba zestawy i wybrali te imiona, które powtarzały się na obu listach. Dla chłopca mieli tylko jedno – Adam, natomiast dla dziewczynki było ich kilka. Przedstawili więc spis mojemu rodzeństwu – brat miał wtedy około 6 lat, a siostra około 4 lat.

Oboje jednogłośnie wybrali swoje ulubione imię dla siostry. A było to – zgadza się! – Anna.

Anna Wolak to imię i nazwisko, którym nazywa mnie większość ludzi. Zwłaszcza dorośli i moi nauczyciele. Anna oznacza 'łaskę', 'wdzięk', a więc kobietę miłą, łagodną, przyjemną. W Biblii Anna była szczerą i miłosierną osobą. To imię kojarzy się z typem dziewczyny, która siedzi z tyłu klasy i nie rozmawia z nikim, ale zawsze zna odpowiedź. Ma wyrobione zdanie na dany temat i przestrzega każdej zasady. Anna brzmi jak nieśmiała, cicha i miła ulubienica nauczyciela. To wzorowa uczennica, która zawsze wie wszystko. Jest dziewczyną, którą inni rodzice pokazują jako wzór do naśladowania dla swoich dzieci, jeżeli one źle się zachowują. Taką dziewczynę każdy nauczyciel chce mieć w swojej klasie.

Ale z drugiej strony mamy też Anię Wolak – dziewczynę, do której dzwonią prawie wszyscy, która przyjaźni się z każdym. Dla mnie osobiście Ania oznacza taką trochę „dziwaczną”, popularną dziewczynę, która zna wiele osób, ale ufa tylko jednej lub dwóm. Jej ulubionym przedmiotem jest plastyka. Uwielbia nosić zabawne i kolorowe ubrania. Takie, które pokazują, co akurat odczuwa i w jakim jest nastroju. Jest wyjątkowa i inna od wszystkich. Nie jest głośna, ale też nie jest cicha. Ania zawsze stara się jak najlepiej, ale nigdy nie dostaje świetnych ocen. Jest

tym, o czym myślisz, gdy zobaczysz obraz abstrakcyjny. Pełna emocji i energii, zawsze gotowa do wybuchu.

Myszę, że jeśli umiejętnie połączysz obie te perspektywy, to uzyskasz zadziwiająco dokładny opis mojej osobowości. Kiedy po raz pierwszy spotykam ludzi, jestem nieśmiałą, cichą, uprzejmą Anną, pragnącą wszystkich zadowolić. Ale kiedy mnie poznasz bliżej, staję się szybko podobna do dziewczyny, którą teraz znasz jako Anię. W szkole staram się jak Ania i zazwyczaj dostaję stopnie jak Anna. Gdy mnie spotkasz, nigdy nie wiesz, która strona mojej osobowości wyjdzie ci naprzeciw. Dorośli najczęściej widzą spokojną, zrównoważoną Annę, ale moi znajomi widzą trochę szaloną Anię, tryskającą radosną energią.

Jestem przekonana, że imię może wiele zdradzić o człowieku. To takie „pierwsze wrażenie”. Ale jak mówi amerykańskie przysłowie: nigdy nie oceniał książki po okładce („don't judge the book by its cover”). Imię danej osoby jest tym, według czego ją oceniasz, zanim naprawdę ją poznasz.

Na zakończenie odpowiem jeszcze na pytanie, które zapewne nurtowało cię od samego początku: z którym imieniem bardziej się identyfikuję? Odpowiedź jest prosta: bezapelacyjnie wolę Anię od Anny.

Maria Skłodowska-Curie w laboratorium, źródło: wikipedia.pl

Krystian Boruch z kl. II LO Polskiej Szkoły Doksztalającej im. Stanisława Moniuszki, Nowy Jork, USA

Wyróżnienie w kategorii proza uczniów szkół polonijnych, klasy licealne, Ustka 2021/2022

Czy Maria Skłodowska-Curie lubiła pierogi?

Kiedy byłem małym chłopcem, zawsze oglądałem programy telewizyjne, w których poważni panowie w fartuchach robili bardzo zabawne rzeczy. Na początku myślałem, że są magikami. Dopiero kiedy poszedłem do szkoły, zrozumiałem, że to byli chemicy, którzy robili doświadczenia. Od tego momentu wiedziałem, kim chcę zostać. Chciałem być takim panem w białym fartuchu. Gdy w końcu nadszedł czas na naukę chemii, byłem bardzo podekscytowany. Tym bardziej że zanim zacząłem uczyć się chemii, usłyszałem o Marii Skłodowskiej-Curie w polskiej szkole. Byłem bardzo ciekawy, kiedy zaczniemy o niej mówić w amerykańskiej szkole.

Mural Maria Skłodowska-Curie, Warszawa, fot. Adrian Grycuł, źródło: wikipedia.pl

Maria Skłodowska-Curie w 1903 roku, źródło: wikipedia.pl

Wreszcie nadszedł ten dzień. Gdy moja nauczycielka od chemii powiedziała klasie, że będziemy rozmawiać o układzie okresowym pierwiastków, od razu pomyślałam o radzie i polonie oraz o osobie, która je odkryła. Cieszyłam się jak dziecko czekające na Boże Narodzenie! Chciałam opowiedzieć swoim kolegom i koleżankom wszystko, co wiem na temat Marii Skłodowskiej-Curie. W tym momencie byłam tak szczęśliwa i wdzięczna mojej polskiej szkole i nauczycielom, że nauczyli mnie tak wiele o polskiej historii, kulturze i geografii, że chciałam skakać z radości. Nikt inny nie wiedział tyle co ja o noblistce! Chciałbym się tą wiedzą i radością podzielić z całym światem. Zawsze kiedy w rozmowach pojawia się temat Marii Skłodowskiej-Curie jestem dumny, ale nie tylko z niej, lecz także z faktu, że jestem Polakiem, a ona jest moją rodaczką. To wspaniale, że osiągnęła tak wiele w dziedzinie nauk ścisłych,

a jej odkrycia wciąż wpływają na nasze życie. Do tego zawsze była dumna z tego, że jest Polką. W końcu jeden z odkrytych pierwiastków został nazwany właśnie na cześć naszej ojczyzny – polon.

Po tym gdy już pochwaliłam się w amerykańskiej szkole, że Maria Skłodowska-Curie to moja rodaczka, wracałam do domu z uśmiechem na twarzy. Jednak nie tylko z tego powodu. Jest jeszcze jeden: za chwilę zjem obiad. Nie amerykański lunch ani amerykańską kolację, ale polski obiad. To jeden z najlepszych momentów dnia. Dlaczego? Bo wiem, że czekają na mnie prawdziwe polskie dania. Jako nowojorczyk mogę wybierać w każdej kuchni świata. Znam kuchnię chińską, włoską i hiszpańską, ale żadna z nich nie dorównuje polskiej! Moim ulubionym polskim daniem jest rosół z ziemniakami i zupa pomidorowa z makaronem. Oczywiście uwielbiam pierogi! Na te jednak muszę trochę poczekać, ponieważ moja mama robi je tylko na specjalne okazje. Najedzony i dumny mogę się teraz zastanawiać, czy Maria Skłodowska-Curie też lubiła pierogi...

Victoria Zajdel z kl. I liceum Polskiej Szkoły Doksztalującej im. Henryka Sienkiewicza, Brooklyn, NY, USA

Laureatka w kategorii proza uczniów szkół polonijnych, klasy licealne, Ustka 2019/2020

Najważniejsze 15 minut

Za nami pierwsze powakacyjne zajęcia w polskiej szkole. Wychodziliśmy po lekcjach rozgadani i troszkę oburzeni z powodu pracy domowej z języka polskiego. Jak mamy opisać 15 najważniejszych wakacyjnych minut z długiej, wspaniałej, letniej przygody? – zastanawiali się moi koledzy i koleżanki.

Michał odgrażał się nawet, że opiszę dzień po dniu i nauczyciel niech sobie sam wybiera, bo on uważa, że każdy dzień był po prostu wspaniały, ważny i wyjątkowy.

Maszerowałam do domu z uśmiechem, gdyż wydawało mi się, że pani jakimś trafem wiedziała, że właśnie w te wakacje przeżyłam takie moje najważniejsze 15 minut i zachęca mnie, aby o nich opowiedzieć.

Pewnego deszczowego wakacyjnego dnia oglądałam poruszający dokument o nastolatce chorej na raka. Dziewczyna opowiadała o walce z ciężką chorobą i trudnym okresie już po wygranej z nią. Mimo że rak został pokonany, to dusza tej dziewczyny nadal czuła się bardzo źle. Nie chciała opuszczać swojego pokoju, stroniła od rówieśników, zamknęła się w sobie. Problemem okazały się włosy! A raczej ich brak. Nie pomagała nawet peruka. Wyrzuciła ją, gdyż uważała, że jest brzydka i sztuczna. Dopiero spotkania z psychologiem i nowa peruka z naturalnych włosów sprawiły, że dziewczyna zaczęła wracać do zdrowia i do świata. Rozumiałam ją doskonale, bo wiem, że włosy mogą być dumą niejednej kobiety, nastolatki,

dziewczynki. Byłam właśnie posiadaczką takich włosów, które zachwycaly wszystkich dookoła. Piękne, wspaniałe, cudowne – słyszałam bez przerwy i wtedy uświadomiłam sobie, że chyba nigdy nie usłyszałam komplementów dotyczących mnie jako osoby, bo zachwycano się jedynie i zawsze moimi włosami.

Poruszona przeżyciami tej dziewczyny obejrzałam jeszcze kilka filmików z „łysymi” bohaterami w roli głównej. Jak wam pomóc? – pytałam samą siebie, pochlipując nad losami chorych, i nagle uświadomiłam sobie, że przecież wiem, jak mogę to zrobić.

Następnego dnia poświęciłam troszkę czasu na zgłębienie tematu – jak i gdzie mogę zrealizować swój plan. Trzeciego dnia byłam już gotowa obwieścić nowinę swoim rodzicom. Obcinam włosy! – oznajmiłam. Ich min i wyrazu oczu nie zapomnę nigdy. Zasyпали mnie pytaniami: Co się stało? Dlaczego? Oszalałaś! Co ty wymyślasz? A ja cichutko tłumaczyłam, dlaczego chcę to zrobić. Nie wiem, czy zaakceptowali moją decyzję w stu procentach, ale ustaliliśmy, kiedy zawiozą mnie do zakładu, gdzie obcina się włosy na peruki dla chorych.

Nadszedł wreszcie ten dzień i te moje najważniejsze 15 wakacyjnych minut. Pani fryzjerka, która wzięła w dłonie moje włosy, stwierdziła, że są absolutnie przepiękne, i spytała, czy jestem pewna swojej decyzji? Stanowczo pokiwałam głową na tak i zaczęło się. Najpierw ustalenie długości, potem dzielenie na pasma i zaplatanie warkocze. Później już nożyce robiły swoją robotę, natomiast ja brałam do rąk kolejne 50-centymetrowe

warkocze. Po ścięciu wszystkich, pani fryzjerka uporała się szybko z moją nową fryzurką, uścisnęła mnie, pogratulowała i mogliśmy już wracać do domu. Jednak będąc już przy drzwiach wyjściowych, zawróciłam i jeszcze raz (ostatni) dotknęłam swoich warkoczy. Gdy dołączałam do rodziców, mama zapytała, czy trudno mi było się z nimi rozstać? Odpowiedziałam, że nie, a zawróciłam dlatego, żeby poprosić te moje byłe włosy o to, by pomogły nowej właścicielce szybko wracać do zdrowia i cieszyć się z życia. Rodzice w milczeniu mnie przytulili i chyba pogodzili się z tym, że ich córeczka ma teraz włosy tylko do ramion.

Ktoś może powiedzieć, że opisałam aż trzy dni, a nie te tytułowe 15 minut. Ja jednak uważam, że to czas u fryzjera był najważniejszy. Dlaczego? Bo właśnie wtedy realizowałam swój plan. Każdy z nas może zrobić coś dobrego dla innych. Ludzie, zwierzęta, przyroda często czekają na pomoc, zbyt długo czekają. Nie odkładajmy więc pomysłów i planów do szuflady na później. Działajmy! Działajmy tu i teraz.

P.S. Po tygodniu okazało się, że każdy uczeń z mojej klasy (nawet Michał) opisał te swoje najważniejsze 15 minut. Pani pogratulowała nam, że umiemy z ważnych spraw i wydarzeń wybrać te najważniejsze, które pozostaną w naszej pamięci na zawsze.

A ja pochwalę się jeszcze tym, że wreszcie i zupełnie niespodziewanie usłyszałam osobisty komplement: „Victoria, jak pięknie ci w krótkiej fryzurce”.

Grafika z plakatu promującego akcję "Daj włos!" Fundacji Rak'n'Roll Wygraj Życie, źródło: facebook.pl

W teatrze świata

Agnieszka Hatubiec

Z. Orlińska, Trylogia Uczeń sztukmistrza

- *Król Myszy*, Łódź 2021, Wyd. Literatura.
- *Powietrzny żeglarz*, Łódź 2021, Wyd. Literatura.
- *Sobowtór*, Łódź 2022, Wyd. Literatura.

Fenomenalna trylogia Zuzanny Orlińskiej, tryptyk „Uczeń sztukmistrza”: „Król myszy”, „Powietrzny żeglarz” i „Sobowtór” – to znakomite, erudycyjne powieści o wyjątkowym klimacie. Proza na wysokim literacko poziomie, dla wprawionego czytelnika, otwartego na poszukiwania i niebanalne treści. Już od pierwszego tomu – „Króla myszy” – autorka przenosi nas na „scenę” burzliwych wydarzeń okresu napoleońskiego, kiedy Polska trwała pod butem mocarstw rozbiorowych, a Napoleon budował nowy porządek w Europie. Bogactwo nawiązań, odniesień, ukrytych znaczeń składa się na literacką ucztę. Historia pełni tutaj kilka funkcji. To sztafaj i scena. Historia to zarówno scenografia, pretekst do opowiedzenia ponadczasowych prawd, jak również lekcja. Ciekawa, nieprzysłuchająca. Autorka wydobywa barwność postaci tego okresu, pokazuje ich bogactwo intelektualne.

Warszawa, początek XIX wieku. Ludwik XVIII, z Bożej łaski król Francji i Nawarry, przebywa kolejny rok na wygnaniu. Snuje plany ocalenia tronu i zachowania pamiątek monarchii. Nie jest to łatwe zadanie, gdyż sieć intryg i zdrad robi się wokół niego coraz gęstsza.

Tymczasem obok tętni zwykle życie. Marcin Zięba, syn szewca, codziennie staje do walki z losem o małe radości i dobrą przyszłość. Dzięki niemu poznajemy życie warszawskiej ulicy. Ten główny bohater znajdzie się w centrum najważniejszych zdarzeń, a także pomiędzy postaciami, które odcisnęły piętno w historii. Losy rodziny Ziębów wprawiają machinę fabularną w ruch, tworząc niesamowitą siatkę powiązań. Możemy zobaczyć, jak wspaniale dokonania wielkich umysłów epoki inspirują do szukania

nowych dróg. W korowodzie niezwykłych osób spotkamy artystę Ernesta Hoffmanna, fizyka Antoniego Magiera i kolorowego ptaka Jordakiego Kuparenkę – wynalazcę, artystę cyrkowego, który zostawia nam ciekawy klucz do odczytania świata. Zapewniam, że fascynujących postaci w „Królu Myszy” czytelnik będzie miał pod dostatkiem!

Autorka znakomicie realizuje motyw theatrum mundi. Teatralność tej prozy jest wyjątkowo umiejętnie podtrzymywana. Powieść – spektakl. Postacie przypominają poniekąd lalki, kukielki, a efektu dopełnia praca Jordakiego Kuparenki, który ostatecznie potwierdza czytelnicze przeczcucia – oto człowiek jako marionetka, a życie to rola do odegrania. Potężne theatrum mundi Kuparenki – makieta Warszawy, którą przez lata buduje, to wzmocnienie i potwierdzenie tej wymowy.

Zuzanna Orlińska interesująco dobrała osobowości historyczne, żywo umocowała je w ówczesnych realiach. Znakomicie skonstruowana postać Ernsta Hoffmanna w opozycji do Antoniego Magiera to niejako starcie oświecenia z romantyzmem, który już wkroczył na scenę. Pięknie pokazana jest wrażliwość humanisty i zderzenie ze „szkiełkiem i okiem”. Kiedy Hoffmann tworzy przed Marcinem literaturę „na poczekaniu”, kiedy zachwyc się otaczającym światem, w którym widzi odbicie ludzkiego życia, dostrzega zjawy, czy spontanicznie konstruuje fabułę „Dziadka do orzechów” – romantyzm głośno przemawia. Gdy Marcin spotyka się Antonim Magierem, ten obala wizję i zachwyty Hoffmanna, bo wszystko przecież można zmierzyć, zbadać i wyciągnąć wnioski.

Fikcyjni bohaterowie mieszają się z historycznymi, tworząc razem niezwykłą fabułę, pełną intryg, zwrotów akcji i tajemnic. Pisarka dba o detale, stąd możemy się dowiedzieć, jak czytano wówczas prasę, jak się ubierało, jakie były rozrywki, obyczaje świąteczne, co działo się w teatrze i nauce. Poznajemy ciekawostki, pojawiają się na przykład podejrzenia o magiczne praktyki Stanisława Augusta. Plejada barwnych przedstawicieli epoki ożywa na

kartach powieści: politycy, naukowcy, urzędnicy, aktorzy – świat ówczesnej kultury, teatru. I Warszawa – ona też jest bohaterką!

Czy na scenie cyrkowej, czy teatralnej – przedstawienie trwa! Wielkie starcie wartości „szkiełka i oka” z sercem i uczuciami! A wszystko po to, aby teatr świata ciągle nas zachwycił! „Król Myszy” to prawdziwa powieść-spektakl, w której wspaniale rozpisane role głęboko poruszają emocje. Jesteśmy marionetkami w wielkim teatrze świata! A może uda się zerwać obezwładniające sznurki?

Po „Królu Myszy” czas na „Powietrznego żeglarza”, który znowu zabiera czytelnika w doskonale skonstruowany literacki świat. Słowem, znakomita kontynuacja losów Marcina i Warszawy w pruskich okowach. Zuzanna Orlińska gładko i płynnie przenosi czytelnika z pierwszego do drugiego tomu. Seria „Uczeń sztukmistrza”, w której ramach publikowane są obie części, stanowi najlepszą i najprzyjemniejszą lekcję historii, a także kultury polskiej okresu rozbiorowego. Można niepostrzeżenie nasiąknąć atmosferą tego czasu i wzbogacić się w wiedzę – bez wysiłku, z czystą przyjemnością. Przyznam, że widziałabym ten cykl na liście lektur szkolnych.

Autorka w tym tomie zgrabnie nawiązuje do zdarzeń z pierwszej części, można zatem czytać „Powietrznego żeglarza” niezależnie, jednak zdecydowanie polecam zacząć od „Króla Myszy”, aby nic nie uronić z losów Marcina i mieć pełen ogład fabuły. Tym bardziej że ścieżki i losy wielu bohaterów przecinają się ponownie. Otrzymujemy odpowiedzi na niektóre nurtujące pytania, ale i znaczące nawarstwienie kolejnych tajemnic. Układanka zostaje częściowo uzupełniona, jednak gdzieś nadal brakuje kluczowych elementów.

Przed nami cyrkowy świat Kuparenki, lot balonem i stopniowy podbój przestworzy. Kolejne utwory Ernsta Hoffmanna i kolejne starcia rozumu z uczuciami. Przyziemne troski i wielkie historyczne zawirowania. Prawdziwe śledztwo i ciąg niezwykłych zdarzeń. Śmierć i narodziny – prawdziwy świat, który rządzi się swoimi prawami i wypełnia się po brzegi ludzką aktywnością.

Na powieściową arenę wkraczają kolejne postacie historyczne, aby nadać nowych barw i odcieni: Stanisław Staszic, Marcello Bacciarelli, młody Adam Mickiewicz, czy przyprawiający o dreszcze Stefan Boehm, ówczesny warszawski kat. Zaroi się od ciekawych wynalazków, niezwykłych rozwiązań, ale i oszustw, jak te związane z Mechanicznym Turkiem, prezentowanym na Końskim Targu w Warszawie. Nadal płoną domy, ale i serca. Marcin mężnie i pierwsze uczuciowe wzmocnienia dają o sobie znać z zdecydowanie większą siłą. Odmalowując codzienność

bohaterów, autorka z wielką dbałością prezentuje ówczesną ulicę – kramarki, rzemieślników, kataryniarzy, żebraków. Przedstawia czytelnikowi obyczajowość i koloryt obrzędów, pokazuje, jak obchodzono w Warszawie Boże Ciało czy też noc świętojańską. Życie ma konkretne kształty. Można poczuć ówczesną energię miasta i emocje jego mieszkańców.

Powrócimy także do znanych już osób, które zdobyły czytelnicze serce w pierwszym tomie, zarówno tych historycznych: Antoniego Magiera, zegarmistrza Gugenmusa, Jordakiego Kuparenki, jak i fikcyjnych – Petroneli Zięby, Wojtusia i Jacquota, mających wielką misję odnalezienia zagubionej pieczęci Francji. Czy młody kuchcik podoła zleceniu księdza Edgewortha de Firmont? Czy poznamy prawdziwych spiskowców od zatrutych arsenikiem marchewek, które miały zgładzić Ludwika XVIII w pierwszym tomie?

„Powietrzny żeglarz” to kolejna część przygód z historią w ważnej roli, to kunsztowna opowieść na najwyższym poziomie. Będzie wybuchowo – na przykład w teatrze, zabawnie – w cyrku i w balonie, przerażająco – szczególnie pod mostem Ponińskiego. Trup ściele się gęsto. Arsenik, „śmierć od sznura”, czy śmiertelne przerażenie zbierają swoje żniwo. Jednak, jak mówi ojciec Marcina – „Zięba sroce spod ogona nie wypadł” i bohater z pewnością podoła przeciwnościom losu.

Tym bardziej że w trzecim tomie, zatytułowanym „Sobowtór”, dopiero czekają go starcia z biegiem wydarzeń i wielką historią, na przykład walka w napoleońskiej kampanii moskiewskiej w 1812 roku. Trudy życia jednak się odmieniają i tych metamorfoz będzie w tym tomie szczególnie wiele. Przeszpeca będzie zmierzał ku dobru, a artystyczny umysł ku szaleństwu. A serce jeszcze bardziej ku uczuciom. Wiele intryg znajdzie swoje rozwiązanie, a królewska zguba... może wreszcie się odnajdzie.

Cykl Zuzanny Orlińskiej został wyróżniony w konkursie Książka Roku Ibby 2021. W moim odczuciu tych nagród powinno być o wiele więcej, bo to znakomite dzieło literackie. Przemysłane w szczegółach historycznych i fabularnych.

W „teatrze świata” wszystkie role są obsadzone. Jest król i szewc, książę i żebrak. Jest święty i zdrajca. Kto porusza tym wielkim mechanizmem? To prawdziwa tajemnica. Tryby zdarzeń raz nakręcone idą jak w zegarku... choć od czasu do czasu szaleńczy umysł próbuje zepchnąć świat z właściwego toru... W cyklu „Uczeń sztukmistrza” widać to jak na dłoni!

ŻYCIE WYMAGA OD CIEBIE WYSTARCZAJĄCO WIELU ZOBOWIĄZAŃ

Sprawy finansowe pozostaw nam

Od 1976 roku, Polsko-Słowiańska Federalna Unia Kredytowa służy Polonii, oferując pełny zakres usług i produktów finansowych dla całej rodziny. Dzięki zaufaniu i lojalności Członków PSFCU, dbamy również o siłę całej polonijnej społeczności w USA.

*Odwiedź jeden z dwudziestu oddziałów PSFCU
w stanach Nowy Jork, New Jersey, Illinois i Pensylwania
lub otwórz konto przez Internet na **www.NaszaUnia.com!***

NASZA UNIA TO WIĘCEJ NIŻ BANK!

Do otwarcia konta obowiązują zasady członkostwa. Inne ograniczenia mogą obowiązywać.